

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafroz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Raupov Xolmamat Rashidovich, Xaitova Olmaxon Saidovna

O'ZBEKISTONDA KON-METALLURGIYA SOHASI TARAQQIYOTIDA BERUNIY

ILMIY METODOLOGIYASINING O'RNI 13-19

Muminov Ulmas Ravshanqulovich

QADIMGI TURKIYLARDA DAVLATCHILIK AN'ANALARI 20-30

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

MEHNAT MIGRATSIYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI:

XALQARO STANDARTLAR VA MILLIY QONUNCHILIK 31-37

Absalom Ziyadullayevich Xujanazarov

YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SURXONDARYO VILOYATIDA

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI O'ZGARISHLAR 38-43

Allamuratov Shuxrat Ashurovich

BUXORO AMIRLIGINING ICHKI SAVDO-TRANZIT ALOQALARIDA

AMUDARYO SUV YO'LINING O'RNI 44-49

Sabirov Mansurbek

AMUDARYO SOHILI BO'YLAB XALQARO KARVON YO'LIDA RIVOJLANGAN

O'RTA ASR VA SHAHARLARI SAHIFASI 50-53

Matnazarova Mohira Uktamovna

KO'CHMANCHI CHORVADORLAR CHORVACHILIK XO'JALIGINING

SHAKLLANISH OMILLARI 54-59

Shukurillayev Yunus Asrorovich

BUXORO AMIRLIGIDA HARBIY UNVON VA MANSABLARGA TAYINLANISHIGA

OID HUIJATLAR TAHLILI (QO'SHBEGI DEVONXONASI ARXIVI HUIJATLARI ASOSIDA)..... 60-67

Esanova Nilufar

O'ZBEKISTONDA XALQARO MUNOSABATLARNING USTUVOR YO'NALISHLARI

VA ULARNING SANOAT RIVOJLANISHIDAGI BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 68-73

Jumayev Abdumo'min Fayziyevich

IBN SINONING ASH-SHIFO ASARINING ISLOM VA YEVIROPA FALSAFASIGA TA'SIRI 74-82

Pardaxol Normamatova Ochildiyevna

MUSTAQILLIK YILLARIDA SURXONDARYO VILOYATINING

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI XALQARO HAMKORLIGI 83-87

Elboyeva Shaxnoza

O'ZBEK OLIMALARINING XALQARO ILM-FAN, MADANIYAT RIVOJIGA

HAMDA FAN VA TEXNIKA TARAQQIYOTIGA QO'SHGAN HISSALARI 88-94

Джаббаровова Юлдуз Джуманиязовна

РОЛЬ ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ

ИДЕНТИЧНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА 95-100

Tuyev Fazliddin Erkinovich

2009–2011-YILLARDA BUXORO, SAMARQAND, NAVOIY SANOATIDA

O'SISH VA XALQARO HAMKORLIK DINAMIKASI 101-104

<i>Жураева Камола Сайфиддиновна</i> КАСПИЙСКИЙ РЕГИОН ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ УЗБЕКИСТАНА	105-109
<i>Abdujabborov Kamoliddin</i> QADIMGI BAQTRIYA VA AVESTO JAMIYATI DAVRI QISQACHA TAHLILI	110-115
<i>Mamanov Abdurahim Abduhakimovich</i> TEMURIYLAR VA ULARDAN KEYINGI SULOLALAR DAVRIDA DINIY HOKIMIYATNING KUCHAYISHI (SABABLAR VA NATIJALAR)	116-122
<i>Xolmatov Shukurillo Ziyoviddin o'g'li</i> INGLIZ TILLI TADQIQOTLARDA ILK O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO TARIXINING O'RGANISH BOSQICHLARI	123-128
<i>Djurayev Baxtiyor Rajaboyevich</i> O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY HAYOTIDA AYOLLARNING O'RNI VA GENDER TENGLIGI MASALALARI (TARIXIY-IJTIMOIIY TAHLIL 1991-2025-YY)	129-136
<i>Matyagbov Toyirjon Sultanbayevich</i> JANUBIY OROLBO'YI HUDUDIDA NEOLIT DAVRI KULOLCHILIGIGA DOIR BA'ZI CHIZGILAR	137-140

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Султанова Дина Файзрахмановна</i> ОБЩЕНАУЧНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИСТОРИЧЕСКОГО ИНСТИТУЦИОНАЛИЗМА В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ ОТРАСЛИ КОНЕВОДСТВА НА ТЕРРИТОРИИ СОВРЕМЕННОГО УЗБЕКИСТАНА	141-153
<i>Shodmonov Abduvohid Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTON TARIXIY YODGORLIKLARINI RAQAMLI TURIZM ORQALI SAQLASH VA RIVOJLANTIRISH	154-157

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Otamuratov Sarvar</i> YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA YANGI TASHABBUSLAR VA QONUNGA TAKLIF ETILAYOTGAN MUHIM QO'SHIMCHALAR	158-164
<i>Tashanov Abduxoliq</i> BUZG'UNCHI G'OYA VA BUZG'UNCHI FAOLIYATNING SHAKLLANISHIDA SALBIY TARBIYA VA ATROF-MUHIT TA'SIRI	165-171
<i>Raxmatova Xolidaxon Xolikovna</i> XOJA AHROR VALIY MUROSAGA OID QARASHLARINING FALSAFIY MOHIYATI	172-178
<i>O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna</i> ABDULXAMID SULAYMON O'G'LI CHO'LPONNING BADIY-ESTETIK MEROSI	179-183
<i>Yazdonov Ulug'bek Tashmurotovich</i> TA'LIM VA TARBIYA – JAMIYATNI MA'NAVIY-MADANIY DEFORMATSIYALASHUVDAN SAQLOVCHI OMILDIR	184-189
<i>Абдуллаева Махбуба Нуруллаевна, Жалалова Гулбахор Одилжоновна</i> КОГНИТИВНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ НАУКИ В IX – XII ВЕКАХ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	190-197

<i>Rasulov Hakim Mamanovich</i> DAVLAT VA JAMIYAT O'ZARO ALOQADORLIGINING SIYOSIY-INSTITSIONAL TAHLILI	198-201
<i>Azamova Sitora Ayonovna</i> O'ZBEKISTON ZAMINIDA EKOLOGIK MADANIYATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	202-206
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich</i> FUTUROLOGIK TAFAKKURDA SUN'IY INTELEKTNING NAMOYON BO'LISHI	207-212
<i>Namazova Yulduz Muzaffarovna</i> RAQAMLI SIVILIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY TA'LIMNING STRUKTURAVIY-FUNKSIONAL JIHATLARI	213-217
<i>Abdurazoqov Gulmurod Musurmonqulovich</i> MAFKURAVIY OMILLARNING YOSHLAR KAMOLOTIGA TA'SIRI NAMOYON BO'LISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	218-224
<i>Tojibayev Baxromjon Turabayevich</i> "PREKARIAT" TUSHUNCHASINING GENEZISI: ETIMOLOGIYA, FALSAFIY-IJTIMOYIY ANGLASH	225-229
<i>Tursunova Laylo Ergashevna</i> TILAB MAHMUDOVNING ADABIY ESTETIK QARASHLARINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI	230-235
<i>Филиппов Ольгерд Александрович</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ТРАДИЦИЯ В ЭПОХУ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБЩЕСТВА	236-244
<i>Chorieva Madina Aliyevna</i> INKLYUZIV TAFAKKUR — JAMIYATNING BARQAROR RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSI	245-249
<i>Zakirova Nigora Xalmaxammatovna</i> AXBOROT MAKONIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH JARAYONINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH IMKONIYATI	250-254
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> AXBOROT IMPERIALIZMI TAHDIDLARI	255-261
<i>Karimov Zafarbek Ataboyevich</i> TA'LIM TIZIMINI SOTSIOLOGIK-FALSAFIY TAHLIL QILISHDA GUMANITAR YONDASHUVLAR	262-267
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLAT HAQIDAGI G'ARBONA QARASHLAR: FALSAFIY-ILMIY TAHLIL	268-272
<i>Shaydullayev Normamat Sherkuziyevich</i> RAQAMLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA INSON QADRI VA ONG EVOLYUTSIYASI	273-278
<i>Tursunova Olmos Fayziyevna</i> YOSHLAR HUQUQIY ONGI VA MADANIYATINI YUKSALTIRISHNING MA'NAVIY TARBIYA JARAYONIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	279-284
<i>Turaeva Sanobar Khalimovna</i> EASTERN EDUCATION - THE IMPORTANCE OF UPBRINGING IN THE FORMATION OF HUMAN QUALITIES IN YOUNG PEOPLE	285-287

<i>Jo'rayev Akram Namozovich</i> EKSTREMIZM G'OYALARIGA QARSHI KURASHDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH MEXANIZMLARINING PSIXOLOGIK VA FALSAFIY ASOSLARI	288-291
<i>Taylyakova Feruzahon Sultanovna</i> GLOBALASHUV - MA'NAVIYATNI ANGLASH OMILI	292-296
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MAHALLA VA OILADA YOSHLAR AXLOQINI ME'YORLASHTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	297-302
<i>Sherboboyev Muxriddin, Javlonbek Hafizullayev</i> KARL POPPERNING BILISH FALSAFASIGA OID QARASHLARI	303-307
<i>Nasriddinov Faxriddin Xalmamatovich</i> AXBOROT VA AXBOROT TIZIMLARINING FALSAFIY TAHLILI	308-314
<i>Ochilov Husan</i> MILLIY AN'ANA VA MODERNIZATSIYA UYG'UNLIGINING FALSAFIY TAHLILI	315-321
<i>Madaminov Nasimjon</i> MILLIY MUSIQIY MEROS ASOSIDA YOSHLARNING ESTETIK DIDI VA TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	322-326
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdammovna</i> MEHNAT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH SOHADAGI XORIJIY TAJRIBALAR	327-331
10.00.00 - FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Narmuratov Zayniddin Radjabovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SCIENCE/ILM KONSEPTLI FRAZELOGIK BIRLIK LARNING LINGOMADANIY XUSUSIYATLARI	332-337
<i>Payzibayeva Madinaxon Sobirjon qizi</i> INGLIZ XALQ ERTAKLARI OBRAZLARINING BADIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	338-342
<i>Axmedov Anvar Botirovich</i> NEMIS TILI TIZIMIDA O'ZLASHMA NEOLOGIZMLARNING ROD KATEGORIYASIGA EGA BO'LIH MASALASI	343-347
<i>Djabbarova Shoiri Baltayevna</i> ETNOGRAFIK REALIYALARNING LINGVISTIK XUSUSIYATI	348-351
<i>Genjemuratov Yaqipbek Baxriyatovich</i> FELETONNING JANR SIFATIDA ANIQLASH MUAMMOLARI	352-355
<i>Tadjiyeva Mastura Fayzullayevna</i> INGLIZ MAQOLLARIDA "LOVE" KONSEPTINING VOQELANISHI	356-360
<i>Qurbonova Gulnoza Abduholiq qizi</i> GIDRONIMLARNING STRUKTUR-SEMANIK TAHLILINING XUSUSIYATLARI	361-364
<i>Ayimbetova Shyirin Jabbar qizi</i> BOLALAR ADABIYOTINING POETIK-FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI: YOSH PSIXOLOGIYASI, DIDAKTIKA, AKSILOGIYA	365-371
<i>Ruziyeva Nasiba Kenjayevna</i> O'ZBEK TILIDAGI IBORALARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI VA FRANSUZ TILIGA TARJIMASI	372-375

<i>Бабаева Зарина Сайфуллаевна, Фёдорова Арина Максимовна</i> ГЕЙМИФИКАЦИЯ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	376-385
<i>Xushmatatova Aminaxon</i> LINGUOCULTURAL FEATURES OF SPEECH INTENTION IN THE DISCOURSE OF ENGLISH AND UZBEK DRAMATIC WORKS	386-392
<i>Saparniyazova Sarbinaz Baxtiyarovna</i> THE INFLUENCE OF CONTEXTUAL FACTORS ON THE PERCEPTION OF THE PRAGMATICS OF APOLOGY IN ENGLISH AND UZBEK	393-397
<i>Adxamova Shirin Farhodjon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA EMOTSIONAL HOLATNI IFODALOVCHI KOLLOKATSIYALARNING QIYOSIY TADQIQI	398-401
<i>Машарипова Валентина</i> ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЙ АНАЛИЗ ВЕРБАЛИЗАЦИИ ПАРАЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В ПОРТРЕТНЫХ ОПИСАНИЯХ В АНГЛИЙСКИХ И РУССКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ	402-405
<i>Abduqahhorova Gulnoza Abduvahobovna</i> RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI IQTISODIY ANGLISIZMLARNING SINTAKTIK XUSUSIYATLARI	406-411
<i>Raxmonova Yulduz Xusanovna</i> ADABIY ASARLARDA IJTIMOIIY FOJIAVIYLIKNING ESTETIK TALQINI	412-417
<i>Ayimbetova Damekhan Maksetbay qizi</i> ADABIYOTDA ANIMALISTIK JANR VA RAMZIY OBRAZLAR BO'YICHA OLIV BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR	418-427
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Фазилов Фарход Маратович</i> УГОЛОВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДИПФЕЙКОВ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	428-439
<i>Zokirov Sherzod Ilxom o'g'li</i> FUQAROLAR MUHOJIRATLARI BILAN ISHLASH BO'YICHA CHET EL DAVLATLARI TAJIRIBASI: QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL	440-448
<i>Rakhmonov Tolib</i> ISSUES OF DETERMINING THE CIVIL LEGAL STATUS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN UZBEKISTAN	449-454
<i>Sobitxonov Joxongir Zunnurxon o'g'li</i> ISLOM BANKLARI FAOLIYATIDA "FATVO SHOPPING" AMALIYOTI VA UNING OLDINI OLISH BO'YICHA HUQUQIY MEKANIZMLAR	455-462
<i>Mamatmurodov Farrux Farhod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA SUKUKNI RIVOJLANTIRISH: HUQUQIY ISLOHOTLAR, INFRATUZILMA, MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	463-472
<i>Юнусов Достонбек Анваржон угли</i> ПОНЯТИЕ И ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ПРАВОВОГО РЕЖИМА ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	473-481

<i>Uteniyazov Keulimjay Kuanishbayevich</i> JINOYAT PROTSSESSIDA AYBLOV FUNKSIYASINI AMALGA OSHIRUVCHI SUBYEKTLARNING HUQUQIY MAQOMIGA OID MUAMMO VA YECHIMLAR	482-489
<i>Xidirov G'anisher Tojimurodovich</i> TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USTIDAN SUD NAZORATINING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	490-499
<i>Baxronov Ravshan Rashid o'g'li</i> SUN'IY INTELLEKT VA INSON HUQUQLARI: NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLAR	500-504
<i>Усмонов Малик</i> ОТСЛЕЖИВАНИЕ И ЗАМОРАЖИВАНИЕ НЕЗАКОННО ПОЛУЧЕННЫХ АКТИВОВ: СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОДХОДОВ	505-510
<i>Abdusatarov Jaloliddin Sharafutdin o'g'li</i> RAQAMLI AKTIVLAR BILAN BOG'LIQ NIZOLARNI HAL QILISHNING MUQOBIL USULLARI	511-517
<i>Islomqulova Shohsanam Vahobjon qizi</i> TIBBIYOT XODIMINING KASBIY JAVOBGARLIGINI SUG'URTALASHDA SUG'URTA TOVONI, SUG'URTA PULI VA SUG'URTA MUKOFOTI TUSHUNCHALARINING MOHIYATI	518-524
<i>Ibodullo Xayrullo Jaxongir o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJIY DAVLATLAR SUDYALARINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAQOMI	525-530
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xolmatova Ziroatxon Anvarovna</i> BO'LG'USI PEDAGOGLARDA NOSTANDART TESTLARNI TUZISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI	531-534
<i>Mamajonova Gulnoza Karimovna</i> AXLOQIY VA ESTETIK TARBIYA INTEGRATSIYASINING PEDAGOGIK ASOSLARI	535-539
<i>Gulomova Komila Maxamatjanovna</i> TA'LIMDA FAOL O'QITISH METODLARINING SAMARADORLIGI: TAJRIBA VA TAHLIL	540-544
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi</i> BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TARBIYACHI –PEDAGOGLARINING IJODIY KOMPETENSIYALARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	545-549
<i>Фадлиева Амина Ильхамовна</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ПЕДАГОГИКА КАРЛА РОДЖЕРСА И ЕЁ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	550-556
<i>Rajabov Eldor Erkinovich</i> THE ROLE OF PEER REVIEW TO IMPROVE WRITING EFFECTIVELY AMONG EFL STUDENTS	557-561
<i>Jumagulova Aziza Abduljalil qizi</i> BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK BOSQICHIDAGI DZYUDOKILARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI JISMONIY TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	562-573

<i>Toshnazarova Mohinur O'sarali qizi</i> "MOTIVATSION YONDASHUV" HAMDA "KREATIV FIKRLASH" TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATI	574-578
<i>Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi</i> BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA PRAGMATIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	579-585
<i>Hamroyeva Robiya Sherali qizi</i> KELAJAK PEDAGOGLARINING TANQIDIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	586-591
<i>Tug'anboyeva Zamiraxon Shuxratbek qizi</i> TALABA KURASHCHI QIZLARNING KUCH CHIDAMLILIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH METODIKASI	592-598
<i>Sadritdinova Dinora A'zamjon qizi</i> WEB ILOVALARNI LOYIHALASHGA OID KOMPETENTLIK VA UNI RIVOJLANTIRISH	599-602
<i>Солохиддинова Фазилатхон Мухиддин кизи</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ УСВОЕНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ	603-611
<i>Ниязова Регина Рустамовна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ КАДРОВ В ОБЛАСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА	612-615

Received: 2 October 2025
Accepted: 15 October 2025
Published: 25 October 2025

Article / Original Paper

PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF THE HARMONY OF NATIONAL TRADITION AND MODERNIZATION

Ochilov Husan

Independent Researcher
Namangan State University

Abstract. This article analyzes the content, definitions, specific features of national traditions and the concepts of modernization, as well as philosophical approaches to them, such as conservatism, phenomenology, and postmodernism. Also, the dialectical nature of the contradictions between national traditions and modernization, such factors as politics, social order, and economic development in ensuring their harmony were analyzed, and some aspects of their connection with modernization, urbanization, technological progress, and globalization were studied.

Keywords: national traditions, modernization, philosophical approaches, contradictions, dialectics, conservatism, harmony, urbanization, technological progress, globalization.

MILLIY AN'ANA VA MODERNIZATSIYA UYG'UNLIGINING FALSAFIY TAHLILI

Ochilov Husan

Namangan davlat universiteti
mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada milliy an'analar va modernizatsiya tushunchalarining mazmuni, ta'riflari, o'ziga xos xususiyatlari va ularga doir konservatizm, fenomenologiya, postmodernizm kabi falsafiy yondashuvlar tahlil qilingan. Shuningdek, milliy an'ana va modernizatsiya o'rtasidagi ziddiyatlarning dialektik tabiati, ularning uyg'unligini ta'minlashda siyosat, ijtimoiy tartib va iqtisodiy rivojlanish kabi omillar tahlil qilinib, ularning modernizatsiya urbanizatsiya, texnologik taraqqiyot va globalizatsiya bilan bog'liqlik ayrim jihatlarini o'rganilgan.

Kalit so'zlar: milliy an'analar, modernizatsiya, falsafiy yondashuvlar, ziddiyatlar, dialektika, konservatizm, uyg'unlik, urbanizatsiya, texnologik taraqqiyot, globallashuv.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI9Y2025N50>

Kirish. Milliy an'analar insonlar hayotida chuqur ma'naviy va ma'nodiy asosga ega bo'lib, jamiyatning identikligini saqlashda muhim rol o'ynaydi. Ular tarixiy tajriba, urf-odatlar, qadriyatlar majmuasi bo'lib, insonning jamiyatdagi o'rni va ma'naviy-axloqiy qoidalarini belgilaydi. Falsafiy nuqtai nazardan, milliy an'analarni o'rganish – insonning o'zligini anglash, uning ma'naviy-ruhiy dunyosiga kirishdir. Modernizatsiya esa jamiyatni rivojlantirish va yangilash jarayoni bo'lib, u zamonaviylik, texnologiyalar va ijtimoiy tuzilmalarni o'z ichiga oladi. Falsafiy jihatdan, modernizatsiya – insonning tabiiy va ijtimoiy muhit bilan moslashish jarayoni, ya'ni yangi shart-sharoitlarga muvofiq o'zgarish va taraqqiyotdir.

Milliy an'analar ko'pincha o'zgarmas va uzluksizligini talab qiladi, modernizatsiya esa yangilanish va o'zgarishga da'vat qiladi. Bu ikki konsepsiya o'rtasidagi ziddiyat falsafiy tahlil uchun muhim mavzu bo'lib, ularning uyg'unligi yoki ziddiyati jamiyat taraqqiyotiga qanday

ta'sir ko'rsatishiga yo'naltirilgan. Milliy an'ana va modernizatsiya paradigmalari o'zaro ziddiyat emas, balki uyg'unlashtirilishi mumkin. Bunda modernizatsiya milliy qadriyatlar va an'analarni hurmat qilish, ularni zamonaviy sharoitda qayta ifoda etish yo'li bilan amalga oshiriladi. Bu paradigma yangilik va an'anaviyligni bir-biriga zid emas, balki bir-birini to'ldiruvchi deb qabul qiladi.

An'ana va modernizatsiya uyg'unligi milliy madaniy identiklikni saqlash va rivojlantirishda muhim omildir. Milliy madaniyatning o'ziga xosligi va universallik jihatlarini birlashtirish orqali jamiyat o'zining unikalligini saqlaydi va shu bilan birga global jarayonlarga integratsiyalanadi. Bu paradigmalarni tahlil qilishda dialektik metod, sistemalik yondashuv va fenomenologiya kabi falsafiy vositalar muhim ahamiyatga ega. Ular milliy an'analarni va modernizatsiyani o'zaro munosabatlardagi rivojlanish jarayoni sifatida ko'rish imkonini beradi.

Milliy an'ana va modernizatsiya uyg'unligini ta'minlashda siyosat, ijtimoiy tartib va iqtisodiy rivojlanish bilan uyg'unlik muhim bo'lib, ularning hamkorligida haqiqiy taraqqiyot kuzatiladi. Milliy an'ana va modernizatsiya paradigmalarining uyg'unligi jamiyatning barqaror rivojlanishi va ma'naviy boyligini saqlashda asosiy omil hisoblanadi. Falsafiy nuqtai nazardan, bu uyg'unlikning yangi formalari va modellari yaratilishi, kelajak avlodlar uchun muhim ma'naviy va madaniy meros bo'lib xizmat qiladi.

Metodologiya. Ushbu maqolada milliy an'analarni va modernizatsiya uyg'unligini falsafiy tahlil qilishda integrativ va multidistsiplinar yondashuv qo'llanildi. Tahlil jarayonida falsafiy nazariyalar, madaniyatshunoslik, tarix va ijtimoiy fanlardan manbalar birlashtirildi. Bu yo'l bilan milliy an'analarning ma'naviy va madaniy ahamiyati hamda modernizatsiya jarayonidagi rolini keng qamrovda va chuqur tushunishga harakat qilindi. Maqola falsafiy tahlil usuliga tayangan holda, an'analarni va modernizatsiya tushunchalari o'rtasidagi ziddiyat va uyg'unlikka oid asosiy nazariy qarashlar, hamda ularning o'zaro ta'siri o'rganildi. Dialektik metod orqali milliy madaniyatning dinamikasi, an'analarning transformatsiyasi va modernizatsiya jarayonidagi integratsiyasi tahlil qilindi.

Shuningdek, tarixi-tarixiy usul yordamida milliy an'analarning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari, modernizatsiyaning turli davrlardagi ta'siri o'rganildi. Komparativ tahlil usuli orqali turli mamlakatlar va jamiyatlarda milliy an'analarni va modernizatsiya o'rtasidagi munosabatlar misollari keltirildi. Maqolada ham nazariy, ham amaliy jihatlar tahlil qilingan bo'lib, milliy an'analarning saqlanishi va modernizatsiyaga moslashishi jarayonidagi falsafiy masalalarga to'xtalib o'tildi. Bu esa milliy madaniyatning barqaror rivojlanishi va ijtimoiy integratsiyani ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlandi.

Adabiyotlar tahlili. Milliy an'ana va modernizatsiya uyg'unligining falsafiy tahlili ko'plab xorijiy va mahalliy tadqiqotlarning obyekti bo'lgan. Jumladan, Yurgen Xabermasning "The Theory of Communicative Action" (Polity Press. 2020) asarida jamiyatdagi o'zgarishlar va modernizatsiya jarayoni muhokama qilinib, u milliy an'analarning saqlanishi va umumiy kommunikativ platformani yaratish o'rtasidagi munosabatni tahlil qiladi, bu esa madaniy uyg'unlik uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Charlz Teylorning "Modern Social Imaginaries" (Duke University Press. 2021) nomli asarida ijtimoiy tasavvurlar konsepsiyasi doirasida milliy an'analarning jamiyatdagi o'rnini va modernizatsiya jarayonida ularning qayta tarkibiy lanishini tushunishga yordam beradi. U milliy madaniyat va globallik o'rtasidagi muvozanatni falsafiy jihatdan o'rganadi. Bruno Laturninning "Reassembling the Social" (Oxford

University Press 2022) asarida olim aktor-tarixiy nazariyasi orqali milliy madaniyat va modernizatsiya jarayonlarini yangi ijtimoiy tarmoqlar va muloqotlar nuqtai nazaridan ko'rib chiqish imkonini beradi. Bu konsepsiya milliy an'analarning dinamik o'zgarishi va adaptatsiyasini tushinishda muhimdir. Nensi Freyzerning "Redistribution or Recognition? A Philosophical Exchange" (Verso Books. 2023) asarida olim ijtimoiy adolat va madaniy tan olinish mavzusidagi muhokamalar orqali milliy an'analar va modernizatsiya o'rtasidagi muvozanatni falsafiy jihatdan yoritadi. U milliy identiklikning saqlanishi va ijtimoiy taraqqiyot o'rtasidagi ziddiyatlarni tahlil qiladi.

Mahalliy olimlarda B.Qosimovning "Vatanni nega sevadilar?" (Sharq yulduzi, 1996-yil, 27-dekabr) nomli maqolasi milliy qadriyatlar, urf-odatlar va ularning zamonaviy jamiyatdagi ahamiyatiga bag'ishlangan. Muallif, milliy an'analarning saqlanishi va ularning modernizatsiya jarayonidagi o'rnini tahlil qiladi. Baxtiyor Omonovning "Konseptualniye osnovi modernizatsii obshestva. (Sravnitelniy analiz reform Zapada i Vostoka)" va "Modeli politicheskoy modernizatsii i opit Uzbekistana" (2012). Kitoblarida jamiyatni modernizatsiyalashda an'analardan uzoqlashmaslik, bu boradagi rivojlangan xorijiy mamlakatlar tajribalariga keng falsafiy mulohazalar yoritilgan. Xojiyev Tunis Nurkosimovichning «Modernizatsiya nazariyalari evolyutsiyasining falsafiy-konseptual tahlili» mavzusidagi falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasida ham modernizatsiya nazariyalari, ularning an'analardan bilan ayrim aloqadorlik masalalari o'rganilgan.

Tahlil va natijalar. Milliy an'analar – bu muayyan millatga xos bo'lgan, avloddan avlodga o'tgan urf-odatlar, qadriyatlar, madaniy harakatlar va ma'naviy jihatlarni o'z ichiga olgan tushuncha. Shu o'rinda an'ana tushunchasiga e'tibor qaratsak, falsafiy adabiyotlarda uqtirilgan. "An'ana – tarixiy jihatdan uzviylik va vorisiylikni anglatadigan ma'naviy hayot hodisasi, hayotga xos ijtimoiy kategoriya, ajdodlarning tarixan to'plagan ma'naviy qadriyatlarini avlodlarga uzatish (berish) vositasi"[1.90]. Falsafiy jihatdan, ular jamiyatning ma'naviy asosini tashkil etib, millatning identikligini saqlashda muhim rol o'ynaydi. Milliy an'analar – bu muayyan millatning uzoq yillar davomida shakllangan va avloddan avlodga o'tgan urf-odatlari, qadriyatlari va ma'naviy o'zligi majmuasidir. Ular millatning tarixi, madaniyati va ma'naviyatining asosiy qurilish bloklari bo'lib, jamiyatning umumiy ruhiy va axloqiy yo'nalishini belgilaydi.

Falsafiy nuqtai nazardan, milliy an'analar jamiyatning o'zaro munosabatlarini tartibga soladigan, ijtimoiy birlik va barqarorlikni ta'minlovchi mexanizm hisoblanadi. "Milliy an'analar – millat hayotining turli sohalarida namoyon bo'ladigan tushunchalar, belgilar, xususiyatlar, qadriyatlar, faoliyat turlari, odatlar va xislatlarning avloddan-avlodga o'tishi hamda meros bo'lib qolishini ifodalovchi tushuncha"[2.798]. Ular orqali insonlar o'zaro hurmat, mas'uliyat va birdamlik asosida bog'lanadi, milliy ma'naviyat va jamiyatni birlashtiruvchi omil sifatida xizmat qiladi. Milliy an'analar vaqt osha saqlanib qolgan qadriyatlardir. Ular tarixi jarayonlar, urf-odatlar va hayot tajribasi natijasida shakllangan bo'lib, jamiyatning uzluksizligini ta'minlaydi. Falsafiy jihatdan, milliy an'analar – bu tarixiy hikmat va tajribani kelajak avlodlarga uzatish vositasidir. Milliy an'analar nafaqat madaniy, balki ma'naviy-axloqiy tizimni ham ifoda etadi. Ular insonning ma'naviy-ruhiy dunyosi, axloqiy qadriyatlari va insoniy munosabatlarini belgilashda muhim ahamiyatga ega. Shu tariqa, an'analar shaxs va jamiyatning ma'naviy rivojlanishini ta'minlaydi.

Milliy an'analar insonlarni birlashtiruvchi va ularning milliy identikligini saqlashda muhim rol o'ynaydi. Ular orqali har bir shaxs o'zini millatning bir qismi sifatida his qiladi, bu esa umumiy birdamlik va milliy maqsadlarga erishishda asos bo'ladi. Falsafiy nuqtai nazardan, milliy an'analar doimiy va qat'iy tuzilmalar emas, balki o'zgarishlarga moslashuvchan va zamon talablariga uyg'unlashuvchan fenomendir. Ular yangi jamiyat shartlariga mos ravishda qayta shakllanadi va shu bilan milliy madaniyatning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Falsafada milliy an'analar jamiyat va shaxsning o'zligini anglashida asosiy element sanaladi. Milliy an'analar orqali inson o'z tarixini, madaniyatini va jamiyatdagi o'rnini his qiladi. Shuning uchun ular faqat qolgan qadriyatlar emas, balki milliy ma'naviyatning asosi hisoblanadi. An'analar – bu jamiyat va millatning tarixi, madaniyati va ma'naviy qimmatlarini o'z ichiga olgan, avloddan avlodga o'tgan urf-odatlar majmuasi. Identiklik esa inson yoki jamiyatning o'zini o'zicha anglashi, o'zligini saqlashi va boshqalardan farqlanishi jarayonidir. Falsafiy jihatdan, an'analar va identiklik o'zaro bog'liq va o'zaro ta'sirchan tushunchalardir. An'analar insonning milliy, madaniy va jamiyat identikligini shakllantirishda asosiy vosita hisoblanadi. Ular orqali har bir shaxs o'z tarixi va madaniyati bilan bog'lanadi, o'zligini anglaydi. Bu jarayon insonning jamiyatdagi o'rnini va vazifasini anglashini ta'minlaydi.

Jamiyat va millat darajasida kollektiv identiklik milliy an'analarga asoslanadi. An'analar jamiyatni birlashtiruvchi, umumiy qadriyatlar va urf-odatlar tizimini yaratadi. Shu tariqa, ular umumiy ma'naviy fazoni tashkil etib, jamiyatning barqarorligini ta'minlaydi. An'analarning bir jihati – ularning uzluksizligi va tarixiy davomiyligi. Bu xususiyat identiklikni saqlashda muhimdir, chunki insonlar va jamiyatlar o'z o'tmishini eslab, undan ilhomlanadi. An'analar orqali tarixiy hikmat va tajriba kelajak avlodlarga yetkaziladi. Falsafiy nuqtai nazardan, an'analar identiklikni himoya qilish vositasi bo'lib, o'zgarishlarga qarshi turishga yordam beradi. Lekin an'analar qat'iy emas, ular jamiyatning talablari va sharoitlariga moslashib, yangi shakllarga ega bo'lishi mumkin.

Individual darajada ham an'analar shaxsning o'zligini belgilashda muhim rol o'ynaydi. Ular orqali inson o'z milliy, madaniy va ijtimoiy manbalarini anglaydi va shaxsiy identikligini shakllantiradi. Bu esa uni jamiyatga bog'laydi va o'zini topishga yordam beradi. An'analar va identiklik o'zaro uyg'unlikda yashaydi. Milliy an'analar identiklikni saqlash va rivojlantirish uchun zarur platforma bo'lib xizmat qiladi. Ularning uyg'unligi jamiyatning ma'naviy va madaniy barqarorligini ta'minlaydi, insonlarni birlashtiradi va kelajakka yo'naltiradi.

Klassik konservativ falsafada milliy an'analar barqarorlik va uzluksizlikni ta'minlovchi omil sifatida qaraladi. Ular o'zgarishlarga qarshi turish, tarixiy tajribani saqlash va avlodlar o'rtasidagi bog'lanishni ta'minlaydigan vosita hisoblanadi. Konservatizm – bu ijtimoiy va ma'naviy barqarorlikni saqlashga intilish, an'anaviy qadriyatlar va tizimlarni himoya qilish tamoyiliga asoslangan falsafiy va siyosiy yo'nalishdir. Uning asosiy g'oyasi – jamiyatdagi uzluksizlik va barqarorlikni ta'minlash uchun tarixiy tajribani hurmat qilish va saqlab qolishdir. Konservatizm milliy an'analarni jamiyatning ma'naviy asosi deb biladi. Milliy urf-odatlar va qadriyatlar jamiyatning tarixi va madaniyati bilan bog'liq bo'lib, ularni saqlash orqali jamiyatning identikligi va barqarorligi ta'minlanadi. Shu bois konservatorlar milliy an'analarni o'zgarishlarga qarshi turishning muhim vositasi sifatida qarashadi.

Konservatizm milliy an'analarni tarixiy uzluksizlik ramzi sifatida ko'radi. Milliy an'analar orqali xalq o'z tarixini, madaniyatini va ma'naviy yzligini saqlab qoladi. Bu, o'z navbatida, jamiyatdagi ijtimoiy tartibni va milliy birlikni mustahkamlaydi. "Milliy an'analar va

madaniy merosni saqlash modernizatsiyaning insoniy tomonini ta'minlaydi"[3.89]. Konservatizm milliy an'analarning mustahkamligini ta'kidlasa-da, ularning mutlaq muqobili emas. "Modernizatsiya jarayonida milliy an'analarni faqat sovrindorlik sifatida emas, balki ularning ijtimoiy va ma'naviy ahamiyatini anglash kerak"[4.210]. Konservatorlar o'zgarishlarni ehtiyot bilan qabul qiladi va ular an'analar bilan uyg'unlashtirilishi kerak deb hisoblaydi. Ya'ni, milliy an'analar zamon bilan birga evolyutsiya qilishi mumkin, lekin asosiy qadriyatlar saqlanishi zarur.

Konservatizm falsafasida milliy an'analar jamiyatda ijtimoiy barqarorlik va birdamlikni ta'minlovchi muhim omil sifatida qaraladi. Ular jamiyat a'zolari o'rtasida umumiy ma'naviy fazo yaratishga yordam beradi va turli ijtimoiy qatlamlar o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soladi. Konservatizm va milliy an'analar o'zaro chuqur bog'liq bo'lib, bir-birini to'ldiruvchi tushunchalardir. Konservatizm milliy an'analarni saqlash va himoya qilish yo'li bilan jamiyatning ma'naviy va madaniy barqarorligini ta'minlaydi. Shu bois, ular jamiyatni saqlash va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Modernizatsiya jarayonida milliy an'analar ko'pincha o'zgarishlarga to'sqinlik qiladi deb qaraladi. Lekin falsafiy yondashuvda bu ziddiyat dialektik munosabat sifatida ko'riladi, ya'ni milliy an'analar zamonaviylikka moslashib, yangi shakllar oladi. An'analar – bu jamiyatning uzoq yillar mobaynida shakllangan, avloddan avlodga o'tgan urf-odatlar, qadriyatlari va ma'naviy o'zliklari majmuasi. Modernizatsiya esa jamiyatni yangilash, rivojlantirish va zamonaviylashtirish jarayoni bo'lib, u yangi texnologiyalar, ijtimoiy strukturalar va g'oyalarni o'z ichiga oladi. "Modernizatsiya (fran. moderi satio, moderne – yangi, zamonaviy) – jamiyatni zamonaviy talablarga muvofiq takomillashtirish maqsadida xilma-xil o'zgartirishlarni amalga oshirishdan iborat ijtimoiy-tarixiy jarayonni ifodalovchi tushuncha"[5.822]. Falsafiy jihatdan, bu ikki tushuncha ko'pincha ziddiyatli jarayonlar sifatida qaraladi. An'analar ko'pincha o'zgarish, uzluksizlik va barqarorlikni ta'kidlasa, modernizatsiya esa o'zgarish, inqilob va yangilanishni talab qiladi. Bu ikki qarashning bir-biriga zid ekani ularning asosiy ziddiyat manbasini tashkil etadi. An'analar modernizatsiya jarayonida jamiyatni to'xtatuvchi omil sifatida ko'rinishi mumkin.

An'analar modernizatsiyani cheklash yoki sustlashtirishi mumkin, chunki ular o'zgarishga qarshi madaniy va ma'naviy to'siqlar yaratadi. Jamiyatdagi aniq bir an'ana yoki urf-odatlar yangi g'oyalarni qabul qilishni qiyinlashtiradi va yangilanishga qarashda passivlikni keltirib chiqaradi. Shu bilan birga, modernizatsiya milliy an'analarni qayta ko'rib chiqishga, ularni zamonaviy sharoitga moslashtirishga olib keladi. "Modernizatsiya jarayonida milliy an'analarni saqlab qolish, ularni yangi hayot talablari bilan uyg'unlashtirish muhimdir"[6.45]. Bu jarayonda an'analar o'z shaklini o'zgartiradi va yangi ma'nolarni oladi, bu esa an'analarning o'zgarish bilan uyg'unlashish imkonini beradi.

Falsafiy jihatdan, an'analar va modernizatsiya o'rtasidagi ziddiyat dialektik munosabat sifatida qaralishi kerak. Ular bir-biriga zid, ammo bir-biri bilan o'zaro bog'liq jarayonlar bo'lib, jamiyat rivojlanishining turli bosqichlarida turlicha namoyon bo'ladi. An'analar va modernizatsiya ziddiyati jamiyatning ijtimoiy tarkibi va madaniyatida o'z aksini topadi. An'analar ko'proq an'anaviy jamiyatlarda kuchli bo'lsa, modernizatsiya urbanizatsiya, texnologik taraqqiyot va globalizatsiya bilan bog'liqlikda kuchayadi. An'analar va modernizatsiya o'rtasidagi ziddiyatni yengish uchun ularni uyg'unlashtirish, milliy qadriyatlarni saqlab qolgan holda zamonaviylikni qabul qilish zarur. Bu jarayonda milliy

madaniyat va an'analar modernizatsiya bilan birga rivojlanishi mumkin, ya'ni yangi va qadimiy elementlarning uyg'unligi orqali jamiyat barqaror rivojlanadi.

Fenomenologik nazariyalar milliy an'analarni insonlarning umumiy tajribasi va ma'naviy hayotining ajralmas qismi sifatida qarashga yordam beradi. An'analar, shu nuqtai nazardan, individual va jamoat ruhiyatining namoyon bo'lishi bo'lib, ularning ma'nosini inson tajribasi orqali anglash mumkin. Falsafada milliy an'analar kollektiv xotira va tarixiy tajribani saqlash vositasi sifatida qoraladi. Ular jamiyatning o'tmishidan o'rnak olishga, ijtimoiy barqarorlikka va birdamlikka xizmat qiladi. Kollektiv xotira an'analar orqali avloddan avlodga uzatiladi. "Milliy an'analarni saqlash modernizatsiyaning tanlangan va maqsadli bir qismi bo'lishi kerak"[7.120]. Milliy an'analar insonning ma'naviy va axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ularning falsafiy tahlilida etika bilan bog'liq jihatlariga, ya'ni insoniy munosabatlar, adolat, hurmat va mas'uliyat tushunchalariga e'tibor qaratiladi.

Postmodern falsafasida milliy an'analarning mohiyati qaytadan baholanadi. Unda milliy an'analar – bu bir xil ma'noga ega bo'lgan qat'iy tizim emas, balki turli interpretatsiyalar va ma'nolarga ochiq bo'lgan ko'pqirrali fenomen sifatida qoraladi. Falsafiy nuqtai nazardan, milliy an'analar doimiy ravishda o'zgarib, yangi kontekstda transformatsiya qilinadi. Bu jarayon milliy madaniyatning evolyutsiyasi va jamiyatning zamonaviy talablarga moslashishini ta'minlaydi. "Milliy an'analar modernizatsiya jarayonida barcha yopiq va tashqi ta'sirlardan himoyalaniishi kerak, lekin ularni rivojlanishga to'sqinlik qilmasligi lozim"[8.12]. Milliy an'analar jamiyatning ma'naviy asosini tashkil etib, milliy identiklikni saqlash va rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ularning falsafiy tahlili milliy madaniyatni chuqur anglash va yangilanish jarayonlarini samarali boshqarish uchun zarurdir.

Xulosa. An'analar va modernizatsiya o'zaro zid emas, balki uyg'unlashishi mumkin. Chunki, milliy an'analar va modernizatsiya o'rtasidagi ziddiyat doimiy emas. Ular dialektik munosabatda bo'lib, an'analar o'z mazmuni va shaklini saqlab qolgan holda zamonaviylikka moslashishi, modernizatsiya esa milliy qadriyatlarga hurmat bilan yondashishi mumkin. Shuningdek, an'analar milliy madaniyatning barqarorlik va identiklik asosidir hisoblanadi. An'analar milliy jamiyatning ma'naviy va madaniy identikligini saqlashda muhim rol o'ynashi bilan birga, ular modernizatsiya jarayonida milliy o'ziga xoslikni saqlab qolishga yordam beradi, bu esa milliy madaniyatning unikalligini saqlaydi.

Modernizatsiya an'analarni dinamik holatda qayta shakllantirishga imkoniyat yaratadi va bu jarayonda milliy an'analarning transformatsiyasi sodir bo'ladi, ular yangi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy sharoitlarga moslashadi. Bu jarayon milliy madaniyatni jadal rivojlantirish va zamonaviylik bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. An'analar va modernizatsiyaning uyg'unligi milliy taraqqiyotning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Milliy qadriyatlar va an'analarni saqlab qolish bilan birga, ularni zamonaviylikka integratsiya qilish, jamiyatning barqaror va muvaffaqiyatli rivojlanishini ta'minlaydi.

Milliy an'analarni saqlash va modernizatsiya qilish o'rtasidagi uyg'unlik nafaqat milliy, balki global ma'noda ham ahamiyatga ega. Bu uyg'unlik milliy o'zligini saqlab qolish bilan birga, jahon miqyosida innovatsiyalar va yangi g'oyalarni qabul qilishni osonlashtiradi. An'analar modernizatsiya jarayonida barqarorlik poydevori sifatida xizmat qiladi. Modernizatsiyani jamiyatdagi tezkor o'zgarishlar va yangi g'oyalarni qabul qilish jarayoni sifatida qaraganda, milliy an'analar bu jarayonda barqarorlik va uzluksizlikni ta'minlovchi poydevor vazifasini o'taydi. Ular o'zgarishlarning milliy xarakterga mos bo'lishini kafolatlaydi.

Modernizatsiya mohiyatiga ko'ra an'analarning rivojlanishini tezlashtiradi va yangi mazmun beradi. Modernizatsiya jarayonida an'analar faqat saqlanib qolmaydi, balki ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy sharoitlarga muvofiq ravishda o'zgarib, yangi mazmun va amaliy ahamiyat kasb etadi. Bu jarayon an'analarni dinamik va hayot bo'yi o'zgaruvchan fenomenga aylantiradi. O'z navbatida uyg'unlik milliy o'sish va ijtimoiy integratsiyaning asosi hisoblanadi. An'analar va modernizatsiyaning uyg'unligi milliy o'sish uchun muhimdir, chunki bu jarayonda jamiyatning har bir qatlami o'zini sevgan qadriyatlar bilan bog'lab, yangilanishga ochiq bo'ladi. Bu ijtimoiy integratsiyani mustahkamlaydi va milliy birlikni ta'minlaydi. Milliy an'analarni modernizatsiya bilan uyg'unlashtirish falsafiy jihatdan milliy madaniyatning globallashuv jarayonlarida o'zini yo'qotmasligini ta'minlaydi. Bu milliy madaniyatning o'zligini saqlash va shu bilan birga jahon sivilizatsiyasiga hissa qo'shish imkonini beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Nazarov Q. Jahon falsafasi qomusi. 1-jild. –Toshkent.: O'zFMJ, 2023. –B.90
2. Nazarov Q. Jahon falsafasi qomusi. 1-jild. –Toshkent.: O'zFMJ, 2023. –B.798
3. Geertz C. The Interpretation of Cultures. Basic Books. 1973. -P 89
4. Berger P. L. The Sacred Canopy: Elements of a Sociological Theory of Religion. Anchor Books. 1967. –P. 210
5. Nazarov Q. Jahon falsafasi qomusi. 1-jild. –Toshkent.: O'zFMJ, 2023. –B.822
6. Huntington S. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. Simon & Schuster. 1996. -P 45
7. Casanova J. Public Religions in the Modern World. University of Chicago Press. 1994. -P. 120
8. Giddens A. Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age. Stanford University Press. 1991. –P. 12

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).